

24 077 Drugbeleid

29 911 Bestrijding georganiseerde criminaliteit

Nr. 469 Brief van de minister van Justitie en Veiligheid

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 januari 2021

Tijdens de begrotingsbehandeling van Justitie en Veiligheid d.d. 26 november 2020 (Handelingen II 2020/21, nr. 30, debat over de begroting Justitie en Veiligheid 2021) heb ik uw Kamer toegezegd in kaart te brengen welke onderzoeken en monitoringsinstrumenten er zijn op het gebied van de maatschappelijke kosten van drugshandel en drugsgebruik. Met deze brief doe ik deze toezegging gestand.

Er is geen standaarddefinitie van wat de maatschappelijke kosten van drugs behelzen. Daarom geef ik in deze brief een opsomming van een aantal relevante onderzoeken en monitoringsgegevens. Deze geven een goed beeld van de orde van grootte van de maatschappelijke kosten van drugs. Bij de ontwikkeling van de Kennisagenda Ondernijning wordt gezien of nader onderzoek naar deze maatschappelijke kosten van nut kan zijn.

Allereerst hecht ik er waarde aan uw Kamer te wijzen op een drietal belangrijke jaarlijkse monitoringsinstrumenten op het gebied van drugs:

- Allereerst is er de Nationale Drugsmonitor (NDM), die jaarlijks in opdracht van de ministeries van JenV en VWS wordt geproduceerd. De NDM bevat een overzicht van de trends, laatste cijfers en feiten over het gebruik van en schade door (o.a.) drugs, ontwikkelingen in wetgeving, beleid en alcohol- en drugsgerelateerde criminaliteit en overlast. Het jaarbericht 2020 zal op korte termijn naar uw Kamer worden gestuurd.
- Vanuit het European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) verschijnt jaarlijks het European Drug Report. Dit rapport geeft voor heel Europa een overzicht van cijfers, trends en ontwikkelingen op het gebied van drugsbeleid, drugshandel- en productie, gebruik en schade als gevolg van drugs.
- De United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) publiceert wereldwijde cijfers in het jaarlijkse World Drug Report, gericht op zowel de vraag- als de aanbodkant van de wereldwijde drugsmarkt. Nederland levert aan zowel het EMCDDA als de UNODC jaarlijks gegevens aan.

Bovenstaande instrumenten bevatten een schat aan informatie over drugshandel- en gebruik, en kunnen zonder meer gebruikt worden om nationale en internationale trends te duiden. Aan de totale maatschappelijke kosten van drugshandel en -gebruik besteden deze rapporten geen specifieke aandacht.

In andere landen zijn wel voorbeelden te vinden van onderzoeken naar de *totale* sociale en economische kosten van georganiseerde criminaliteit, waaronder drugscriminaliteit. Zo geeft een onderzoek uit 2019 aan dat de totale kosten in het Verenigd Koninkrijk van georganiseerde drugscriminaliteit 20 miljard pond bedragen. Het is daarmee het type georganiseerde misdaad waar in het VK de hoogste maatschappelijke kosten mee gemoeid zijn.¹ In dit onderzoek worden een groot aantal factoren meegenomen, waaronder: kosten van politie, grensbewaking en andere opsporingsdiensten; kosten die gemoeid zijn met drugsgerelateerde diefstallen; en volksgezondheidskosten waaronder verslavingszorg, kosten als gevolg van drugsdoden en drugsgerelateerde ziekten.

In Nederland is een dergelijke overzichtsonderzoek niet voorhanden. De methodologie is ook niet één-op-één over te nemen, vanwege verschillen in bekostiging en registratiesystemen. De jaarlijkse publicatie Criminaliteit en Rechtshandhaving, waarvan de nieuwste editie op 27 oktober 2020 aan uw Kamer is verstuurd, geeft inzicht in de totale uitgaven van de justitieketen aan de bestrijding van Opiumwetdelicten². In 2019 was dit in totaal 474 miljoen euro. Dit omvat de uitgaven voor alle activiteiten (preventie, opsporing, vervolging, berechting, tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen, rechtsbijstand en slachtofferondersteuning) die tot doel hebben criminaliteit, verloedering en overlast in relatie tot Opiumwetdelicten (smokkel, handel, productie en bezit van drugs) te voorkomen of te bestraffen en onveiligheidsgevoelens weg te nemen.³ Ik verwijs u graag naar de (tabellen bij de) publicatie Criminaliteit en Rechtshandhaving voor meer gedetailleerde cijfers, en naar de op korte termijn te verschijnen nieuwe editie van het jaarbericht van de Nationale Drugsmonitor, waarin deze ook aan bod komen.

De inschatting uit Criminaliteit en Rechtshandhaving bevat geen kosten op het gebied van de volksgezondheid. Kosten op het gebied van volksgezondheid betreffen onder andere zorgkosten voor zowel de verslaafden als ook aan familieleden, kinderen en andere betrokkenen, maar ook uitgaven aan preventie. Uit informatie van het RIVM blijkt dat de totale uitgaven aan zorg voor verslaving aan drugs en alcohol bijna 820,2 miljoen euro bedragen. Dit komt overeen met 0,93% van alle zorguitgaven in Nederland. Van deze kosten gaat verreweg het grootste deel (93%) naar de geestelijke gezondheidszorg. Op de website volksgezondheidszorg.info zijn hier meer details over te vinden. In de begroting van VWS wordt sinds enkele jaren geen onderscheid meer gemaakt in de budgetten voor preventie van schadelijk middelengebruik als tabak, alcohol en drugs. Deze keuze is gemaakt, omdat er is gekozen voor een integrale aanpak. Het budget voor preventie van schadelijk middelengebruik is in 2021 zo'n € 19 mln.

¹ Emily Fell, Owen James, Harry Dienes, Neil Shah and James Grimshaw (2019): Understanding organised crime 2015/2016: estimating the scale and the social and economic costs (Home Office).

²Kamerstuk 33 173, nr. 19

³ Ter vergelijking: grotere kostenposten zijn bijvoorbeeld vermogensmisdriften (38,8%), vernieling en misdrijven tegen de openbare orde (15,7%) en gewelds- en seksuele misdrijven (16,7%).

Het Engelse onderzoek besteedt daarnaast aandacht aan de marktomvang van de totale criminele industrie. Hier zijn in Nederland meerdere relevante onderzoeken naar gedaan. Uw Kamer is bekend met de omvangsschattingen (van verschillende onderdelen van de drugsindustrie) uit de recente publicatie *Een pact voor de Rechtsstaat*, waarop ik op 19 oktober 2020 naar uw Kamer per brief heb gereageerd⁴, en het onderzoek *Waar een klein land groot in kan zijn*, waarover ik uw Kamer op 15 februari 2019 heb geschreven⁵. Het onderzoek *De export van in Nederland geteelde cannabis* bevat een uitgebreide analyse naar de grootte van de illegale markt in cannabis.

Al deze publicaties dragen bij aan onze kennis over de omvang van de illegale drugsindustrie in Nederland. Er is echter geen algemeen aanvaarde onderzoekssystematiek voor het maken van dergelijke schattingen. Het WODC gaat een algemeen onderzoek (laten) doen naar nieuwe methoden en technieken om de omvang van verborgen fenomenen te schatten. Dit zal naar verwachting na de zomer van 2021 worden afgerond.

Daarnaast zijn de Kennisagenda Ondernijning en de monitoring van de aanpak van ondernijnde criminaliteit momenteel in ontwikkeling. Ik zal nagaan hoe de bestaande gegevens kunnen worden aangevuld en of hier nader onderzoek naar moet worden gedaan. In de volgende voortgangsbrief over de aanpak van georganiseerde ondernijnde criminaliteit zal ik uw Kamer nader informeren over de wijze waarop de maatschappelijke kosten in de Kennisagenda kunnen worden meegenomen en in hoeverre aanvullend onderzoek noodzakelijk is.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

⁴ Kamerstuk 29 911, nr. 287

⁵ Kamerstuk 29 911, nr. 218